

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 263 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-oktyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA QASHSHOQLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'yidinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboev Oybek Ravshanbek o'g'li	

UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI

Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li

Urganch RANCH texnologiya universiteti, Iqtisodiyot fakulteti,
Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi
ORCID: 0009-0004-1932-6905
Email: oybekodamboev@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada uy-joy kommunal xo'jaligi sohasida innovatsiyalarni keng joriy etishning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilingan bo'lib, unda innovatsion texnologiyalar, ularning energiya samaradorligini oshirish, xarajatlarni qisqartirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati ko'rib chiqilgan. Shuningdek, innovatsiyalarni joriy etishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy hamda ijtimoiy to'siqlar va ularni bartaraf etish yo'llari muhokama qilingan. Maqolada innovatsiyalarni amalga oshirish orqali uy-joy kommunal xizmatlari sifatini yaxshilash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: uy-joy kommunal xo'jaligi, innovatsiyalar, energiya samaradorligi, iqtisodiy samaradorlik, kommunal xizmatlar, ekologik barqarorlik, qurilish materiallari, yashash sharoitlari, innovatsion texnologiyalar.

Abstract: This article presents an analysis of the economic efficiency of widespread innovation in the field of housing and communal services. The article discusses innovative technologies, their importance in improving energy efficiency, reducing costs and ensuring environmental sustainability. The financial and social barriers that may arise when introducing innovations, as well as ways to overcome these problems, were also discussed. The article highlights the importance of improving the quality of housing and communal services and increasing economic efficiency through innovation.

Key words: housing and communal services, innovations, energy efficiency, economic efficiency, communal services, environmental sustainability, building materials, living conditions, innovative technologies.

Аннотация: В данной статье представлен анализ экономической эффективности широкого внедрения инноваций в сфере жилищно-коммунального хозяйства. В статье рассматриваются инновационные технологии, их значение в повышении энергоэффективности, сокращении затрат и обеспечении экологической устойчивости. Также обсуждались финансовые и социальные барьеры, которые могут возникнуть при внедрении инноваций, а также способы преодоления этих проблем. В статье освещается важность повышения качества жилищно-коммунальных услуг и повышения экономической эффективности за счет внедрения инноваций.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, инновации, энергоэффективность, экономическая эффективность, коммунальные услуги, экологическая устойчивость, строительные материалы, условия жизни, инновационные технологии.

KIRISH

Insoniyat tarixiy rivojlanishi davomida eng muhim vazifalardan biri aholining turmush darajasini yaxshilash masalasi bo'lib kelgan. Aholining turmush darajasi uning hayot kechirishi bilan bog'liq bo'lgan moddiy ne'matlar mavjudligi hamda ijtimoiy sohada ko'rsatilayotgan xizmatlarning tashkil etilish darajasiga bog'liq.

O'z navbatida ma'naviy va moddiy ne'matlar inson tafakkurining mahsuli, samarali mehnat natijasi hisoblanadi. Hozirgi kunda Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan qabul qilingan uslubga muvofiq, dunyo mamlakatlarining taraqqiyot darajasi reytingi ularning iqtisodiy salohiyati yoki harbiy qudratiga emas, balki aholi turmush madaniyati va inson resurslarining rivojlanish darajasiga qarab belgilanadi.

Aholining turmush darajasi mamlakatda olib borilayotgan ijtimoiy siyosat hamda ijtimoiy sohaning rivojlanish darajasi bilan chambarchas bog'liq. Shu bilan birga, ijtimoiy soha aholiga moddiy va ma'naviy ne'matlar yetkazib beruvchi infratuzilmalardan tashkil topadi. Ta'kidlash lozimki, uy-joy kommunal xo'jaligining gaz ta'minoti, elektr energiyasi ta'minoti, suv ta'minoti va chiqindilarni boshqarish kabi vazifalarini hal etish — aholiga xizmat ko'rsatish darajasi va sifatini oshirish bilan bir qatorda tashqi muhitni muhofaza qilish tadbirlari bilan uyg'unlikda ta'minlanishi zarur.

Uy-joy kommunal xo'jaligi sohasida innovatsiyalarni joriy etish bugungi kunda nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy nuqtayi nazardan ham dolzarb masala hisoblanadi. O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida bu soha muhim o'rin tutadi, chunki uy-joy kommunal xizmatlari aholining kundalik turmush tarziga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, mamlakatda resurslardan samarali foydalanish, energiya tejamkorligi va ekologik toza texnologiyalarni qo'llash zarurati tobora ortib bormoqda. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali nafaqat kommunal xizmatlar sifatini yaxshilash, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish va atrof-muhitni muhofaza qilish mumkin. Bu esa o'z navbatida mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu tadqiqotda uy-joy kommunal xizmat ko'rsatish sohasi infratuzilmasining asosiy elementi — “uy-joy kommunal xo'jaliklarni” innovatsion rivojlantirish natijalari tahlil qilingan bo'lib, ilmiy tadqiqotning asosiy maqsadiga muvofiq quyidagi yo'nalishlar taklif etiladi: uy-joy kommunal xizmat ko'rsatish sohasini innovatsion axborot texnologiyalari va logistika bilan ta'minlash; ushbu sohani ta'lim va ilg'or texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish orqali malakali kadrlar tayyorlash; uy-joy kommunal xizmat ko'rsatish sohasining innovatsion rivojlanishini baholash tizimini ishlab chiqish; uy-joy kommunal xo'jaligi korxonalarini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish tizimini takomillashtirish; aholi uchun qulay va xavfsiz yashash sharoitlarini ta'minlaydigan innovatsion infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish.

Uy-joy kommunal xo'jaligi kompleksiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish natijasida kommunal xizmatlar sifatini yaxshilash bugungi kunda iqtisodiyotning ushbu sohasini isloh qilishning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Belgilangan maqsadlarga erishish uchun uy-joy kommunal xizmat ko'rsatish sohasida raqamli innovatsion infratuzilmani rivojlantirish istiqbolli vosita sifatida qaraladi.

Uy-joy kommunal xo'jaligini innovatsion rivojlantirishning o'ziga xos jihati shundaki, u raqobatni innovatsion rivojlanish mexanizmlari orqali shakllantiradi va eng samarali yo'nalishlarni tanlash imkonini beradi.

Uy-joy kommunal xo'jaligini innovatsion rivojlantirishning asosiy elementlari quyidagilardan iborat: innovatsion ishlab chiqarish va logistika sohasini to'liq raqamlashtirish; innovatsion me'yoriy-huquqiy bazani raqamlashtirish; innovatsion boshqaruv tizimlari va raqamli platformalarni yaratish; innovatsion platformalar va ekotizimlarni yagona makonga birlashtirish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

L. Soyetening ilmiy ishlarida bo'sh vaqtning maishiy va boshqa ish bilan band bo'lmagan faoliyat doirasida almashinadigan nomoddiy tovarlar hamda xizmatlarning yangi turlari ijtimoiy hayotni yaxshilash omili sifatida ko'rib chiqiladi. Uning fikriga ko'ra, ular “21-asrning bir qismi bo'lib, uni modernizatsiya qilish mumkin emas va shu sababli deyarli e'tiborga olinmaydi”. Ijtimoiy shovqin (elektron pochta) va o'yin-kulgilar internet foydalanuvchilari, ayniqsa bolalar uchun asosiy ilovalar qatoriga kirgan bo'lsa ham, internetning ko'pchilik odamlar hayotida kundalik faoliyatning ajralmas qismiga aylangani aniq.

P. Devidning asarlarida innovatsion axborot texnologiyalari “umumiy maqsadli texnologiyalar” sifatida talqin qilinadi. Shunga o'xshash nuqtayi nazarni Garvard Biznes maktabi professori G. Loveman ham qo'llab-quvvatlaydi. Unga ko'ra, axborot texnologiyalari boshqa raqamli innovatsion texnologiyalar rivoji uchun zamin yaratadi, biroq raqamli texnologiyalarsiz mavjud bo'lmagan sohalarida ularning samarasi tezda namoyon bo'lmaydi.

Innovatsion axborot texnologiyalari mavjud tashkiliy jarayonlarni takomillashtirish va mutlaqo yangi vositalarni joriy etish uchun mustahkam platforma yaratadi. Shu bilan birga, innovatsion axborot tizimlarini joriy etish baholash jarayonini sezilarli darajada murakkablashtiradi.

Uy-joy kommunal xo'jaligida innovatsion rivojlanishning asosiy bo'g'inida axborot texnologiyalarini joriy etish jarayoni ularning mahsulot xususiyatlari va qo'llanish sohasi bilan belgilanadigan keng ko'lamli omillarni hisobga olishni talab etadi. V. N. Gebrial o'z tadqiqotlarida axborot texnologiyalarini joriy etish loyihalarining muvaffaqiyatsizlikka uchrashiga sabab bo'luvchi bir qator tipik omillarni keltirib o'tadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning maqsadi uy-joy kommunal xo'jaligi sohasida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotning asosiy vazifasi innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llarini aniqlashdan iborat.

TAHLIL VA NATIJALAR

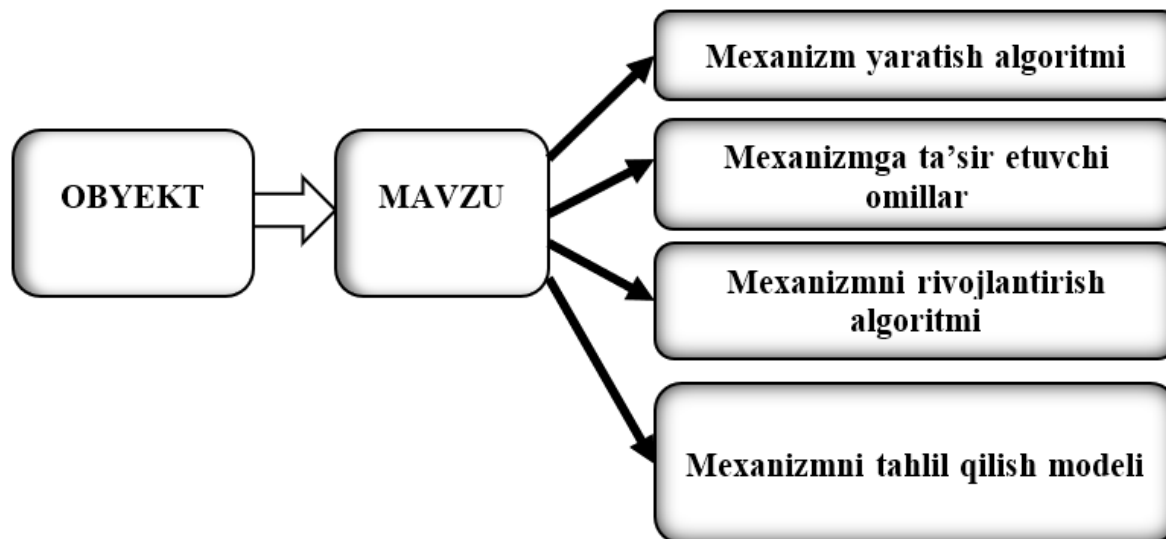
Hozirgi kungacha saqlanib qolgan sardobalarni ilmiy tadqiq etish natijalari shuni ko'rsatadiki, bu inshootlarda bahorgi yog'ingarchiliklar mavsumi tugagunga qadar va kuzgi yomg'irlar mavsumigacha yetarli suv miqdorini to'plash, quyosh nuri va ifloslanishdan himoyalash, yuqumli kasalliklar hamda zararli bakteriyalar tarqalishining oldini olish imkoniyatlari mujassam bo'lgan. Bu esa ushbu inshootlarning qurilishi mukammal va ilmiy asoslangan bo'lganini tasdiqlaydi.

Misol tariqasida, tariximizda kommunal xizmatning toza ichimlik suvi va oqova suv ta'minoti tizimlarini olaylik. Shahrisabzda Amir Temur tomonidan bunyod etilgan Oqsaroy inshootining tomida ko'rkam bog' barpo etilgan bo'lib, uning markazidagi favvoradan zilol suv taralib turgan. Mazkur favvoraga suv tog' qoyasidan chiquvchi buloqdan sopol quvurlar orqali olib kelingan, quvurlar esa bir-biriga qo'rg'oshin eritmasi bilan payvandlangan. Xuddi shuningdek, suv ta'minoti va oqova quvur tarmoqlarining izlari Buxoro, Samarqand, Xiva kabi qadimiy shaharlarimizdagi tarixiy obidalarda ham uchraydi. Biroq ajdodlarimizdan meros bo'lib qolgan ushbu muhandislik kommunikatsiya tizimlarining ilmiy jihatlari hozirgi kunga qadar to'liq o'rganilmagan.

Shu bois uy-joy kommunal xo'jaligi sohasida innovatsion axborot texnologiyalari tizimini takomillashtirish, aholi uchun qulay va xavfsiz yashash sharoitlarini ta'minlaydigan infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali kommunal xizmatlarni rivojlantirish bugungi kunda iqtisodiyotning ushbu sohasini isloh qilishning dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

O'z navbatida, uy-joy kommunal xizmatlari sohasini innovatsion rivojlantirish deganda, ma'lum hududda joylashgan ishlab chiqarish, axborot, logistika va boshqa aloqalar bilan birlashtirilgan, ilg'or ilmiy, ta'limiy hamda resurs tejaydigan texnologiyalarni uyg'unlashtiruvchi innovatsion dasturga asoslangan, uy-joy kommunal xizmatlari sifatini oshirishga xizmat qiluvchi o'zaro ta'sir qiluvchi tuzilmalar tizimi tushuniladi.

Tadqiqotda uy-joy kommunal xo'jaligini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirishni belgilashda uning rivojlanish shartlari va sharoitlari tahlil qilinadi. Bunday xizmatni shakllantirish va rivojlantirish mexanizmining asosiy tarkibiy elementlari quyidagi 1-rasmda keltirilgan (1-rasm).

1-rasm. Uy-joy xo'jaligi sohasini innovatsion rivojlantirish mexanizmining asosiy tarkibiy elementlari

1-rasmda ko'rib turganimizdek, uy-joy kommunal xo'jaligini obyekt sifatida belgilab olamiz. Mavzu doirasida uy-joy kommunal xo'jaliklarini innovatsion rivojlantirish mexanizmini ishlab chiqish algoritmini yaratish, mexanizmga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, uni rivojlantirish mexanizmi va tahlil modellarini ishlab chiqish zaruriyati yuzaga keladi.

Avvalo, uy-joy kommunal xo'jaliklarini innovatsion rivojlantirish mexanizmini shakllantirish bo'yicha aniq algoritmlar ishlab chiqilishi zarur. Ushbu mexanizmni takomillashtirish jarayonida bozorda raqobatbardosh munosabatlarni kengaytirish, tarif siyosatini muvozanatli boshqarish hamda yangi tashkiliy tuzilmalarni samarali

joriy etish uchun qulay boshqaruv sharoitlari yaratish lozim. Bunda ma'muriy jarayonlarni soddalashtirish, innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish orqali tizimning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin. Uy-joy kommunal xo'jaliklarining izchil rivojlanishi esa ishlab chiqarish sohasida bandlik darajasini oshirish, inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash va iqtisodiyotga innovatsion salohiyatga ega guruhlarini faol jalb etish uchun mustahkam zamin yaratadi.

Fikrimizcha, uy-joy kommunal xo'jaligi sohasini rivojlantirish uchun quyidagi innovatsion guruhlarini shakllantirish maqsadga muvofiqdir: xizmatlarni taqdim etish uchun texnologiya sohasidagi innovatsiyalar — taqdim etilayotgan xizmatlar turlarini (telekommunikatsiya, mobil aloqa, elektron tijorat va boshqalar) kengaytiruvchi yangi texnologik uskunalarni joriy etish; xizmatlarning iste'molchi qiymatini oshirish va ularning sifatini yaxshilashga qaratilgan yondashuvlar — ta'limda innovatsion xizmatlar, sog'liqni saqlash va ijtimoiy infratuzilma sohalarida aholining ommaviy talablari asosida shakllantirilgan xizmatlarni rivojlantirish; biznes-jarayonlarni takomillashtirish — strategik rejalashtirish, outsorsing, kovorking kabi ilg'or boshqaruv usullarini joriy etish, xizmat ko'rsatish sohasida yangi axborot-kommunikatsiya resurslaridan foydalanishga asoslangan tizimlarni yaratish (ISO — sifat menejmenti, CRM — mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish, ERP — resurslarni boshqarish tizimlari); xizmat ko'rsatish sohasi faoliyatining institutsional sharoitlarini takomillashtirish — qonunchilik va me'yoriy-huquqiy bazani shakllantirish, infratuzilmani rivojlantirish, maqsadli dasturlarni amalga oshirish; ishbiarmonlik muhitini yaxshilash va turmush sifatini oshirishga yo'naltirilgan korxonalarning raqobatbardoshligini kuchaytirish — biznes-jarayonlarni diversifikatsiyalash, tashqi bozorlarda xizmat ko'rsatish darajasini oshirish, xodimlarni qayta tayyorlash va o'qitish tizimini rivojlantirish; xizmat ko'rsatish sohasining investitsion jozibadorligini oshirish mexanizmlarini joriy etish — investitsiya va soliq qonunchiligini takomillashtirish, maxsus iqtisodiy hududlar yaratish, infratuzilmani rivojlantirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish, korporativ ijtimoiy mas'uliyat va lizing kabi yangi moliyaviy vositalardan foydalanish.

Fikrimizcha, uy-joy kommunal xo'jaliklarini innovatsion rivojlantirish — bu aholining turmush darajasini oshirishga qaratilgan, iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish qonuniyatlari asosida shakllanadigan, aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyojlarini hamda moddiy turmush ehtiyojlarini uzluksiz va sifatli xizmatlar orqali ta'minlashga yo'naltirilgan o'ziga xos mexanizm hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Uy-joy kommunal xo'jaliklarini innovatsion rivojlantirish — bu aholining turmush darajasini yaxshilashga yo'naltirilgan, iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish qonuniyatlariga asoslangan, uy-joyga bo'lgan ehtiyojlarni uzluksiz va sifatli tarzda ta'minlaydigan kompleks mexanizm sanaladi. Aholini sifatli kommunal xizmatlar bilan ta'minlash, mavjud xizmatlarni modernizatsiya qilish, yangi xizmat turlarini joriy etish va yangicha boshqaruv yondashuvlarini shakllantirish orqali innovatsion xizmat ko'rsatish korxonalarini rivojlantirish yo'lida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Gissel, R. (2020). «Innovations in Public Utility Services: Energy Efficiency and Technological Advancements». Journal of Urban Studies, 35(4), 123-135.
2. Spence, J. (2018). «Economic Benefits of Innovation in Municipal Services».
3. Energy Policy Review, 22(6), 67-81.
4. Bhagirath B, Dil Bahadur.Rahut, Narayan.S, Analysis of household access to drinking water, sanitation, and waste disposal services in urban areas of Nepal, <https://doi.org/10.1016/j.jup.2019.100996> Received 21 May 2019; Received in revised form 1 December 2019; Accepted 2 December 2019
5. Savina I.A. Monografiya. Modelirovaniye sistemi upravleniya kachestvom v JKX . Pod nauch. red. d-ra ekon. nauk B.I. Gerasimova. Tambov: Izd-vo Tamb. gos. texn. un-ta, 2006. 36 s
6. Maslou A.G. Motivatsiya i lichnost. 3-ye izd. Sankt-Peterburg: «Piter»-2002. 478s.
7. Kanke V.A. Filosofiya ekonomicheskoy nauki: Ucheb. posobiye. M.: INFRA-M, 2009. 384 s.
8. Jan Batist Sey, Frederik Bastia. Traktat po politicheskoy ekonomii. — Moskva. Delo, 2000, 232 s.
9. Alfred Marshall. Prinsipi ekonomicheskoy nauki. —Moskva: Progress, 1993, 594

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
